

прояву милосердя. Разом з апостолом Павлом церква закликає: “Носіть тягарі один одного, і так виконаєте закону Христового” (Гал.6,2).

Етична доктрина сучасних православних церков засуджує аморальні явища, які спотворюють богоданну природу людини. Йдеться, зокрема про гомосексуальні статеві зв'язки. Православна церква виходить з незмінного переконання, що боговстановлений шлюбний союз чоловіка і жінки не може бути зіставимий із спотвореними проявами сексуальності. Вона вважає гомосексуалізм гріховним пошкодженням людської природи, яке долається в духовному зусиллі, що веде до зміцнення і особистого зростання людини. Гомосексуальні домагання, що тортурують упалу людину, лікуються таїнствами, молитвою, постом, покаянням, читанням Святого Писання й святоотецьких творінь, а також християнським спілкуванням з віруючими людьми, готовими надати духовну підтримку”.¹

Ставлячись з пастирською відповідальністю до людей, які мають гомосексуальні схильності, церква водночас рішуче протидіє спробам інтерпретувати гріховну тенденцію як “норму”, більше того, як предмет гордості та приклад для наслідування. Саме тому церковні ієрархи засуджують будь-яку пропаганду гомосексуалізму. Не відмовляючи нікому в основних правах на життя, повазі особистої гідності і участі в громадських справах, церква, однак, вважає, що особи, які пропагують гомосексуальний спосіб життя, не повинні допускатися до викладацької, виховної і іншої роботи серед дітей і молоді, а також займати керівні посади в армії та у виправних закладах.

Ознайомлення з етичною доктриною сучасних православних церков засвідчує про наявність аналізу та філософського осмислення, з певних світоглядних позицій, традиційних проблем моралі і етики. Незаперечним слід вважати внесок вітчизняної богословської думки в розробку морально-гуманістичного аспекту сучасних глобальних проблем. В рівній мірі це стосується й актуальних, злободенних проблем прикладної етики як практичної філософії людської поведінки. Морально-етичний потенціал православ'я містить невичерпні можливості у справі духовного збагачення сучасного українського суспільства.

Геннадій Гулько*

ДО ПРОБЛЕМ ПОДОЛАННЯ ПРАВОСЛАВНО-ПРОТЕСТАНТСЬКИХ ПРОТИРІЧ НА ВОЛИНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ (1983 – 2003 рр.)

За останні роки на Волині спостерігається поглиблення місійних протиріч між православними та протестантськими релігійними організаціями, зокрема, між УПЦ та ЄХБ, ХВС і АСД. Це міжконфесійне суперництво має як свою відносно давню, так і сучасну історію. Саме тут слід шукати корені триваючих конфліктів між, вже традиційними для нашого краю, вищезгаданими християнськими деномінаціями.

Вивчення цих явищ на теренах Волині дає підстави виділити три основні етапи православно-протестантських протиріч. Перший етап мав місце на початку 80-х років, коли в Україні було посилення т.зв. емігрантських та пацифістських настроїв в протестантському середовищі, викликаних послабленням “залізної завіси”, та введенням СРСР військового контингенту в Афганістан. В той час десятки віруючих згаданих протестантських конфесій писали заяви у відповідні державні інстанції про виїзд з країни, а їх молодь будучи призваними у збройні сили, масово відмовлялись приймати військову присягу та брати зброю у руки. Все це викликало необхідність переборення цих явищ зусиллями тодішніх партійних та державних структур. До різноманітних заходів по критиці цих явищ активно залучались православні священнослужителі. Ще одним із проявів цієї роботи і стала лібералізація державної політики стосовно традиційних протестантських конфесій – ЄХБ, ХВС та АСД, громади яких почали активно реєструвати. Зокрема, протягом 1983-1988 років було зареєстровано 19 об'єднань згаданих деномінацій.

¹ Там само. – С. 234.

* начальник відділу у справах національностей, міграції та релігій Волинської обласної державної адміністрації.

В цей же час мережа православних об'єднань, незважаючи на зростаючий тиск православного духовенства та віруючих на владні структури щодо відкриття храмів, яких лише на Волині стояло пустою біля 200, залишалася кількісно незмінною. Таким чином виникли кількісні диспропорції, викликані тогочасною нерівноправною політикою держави щодо згаданих конфесій. Зокрема, у 1988 р., початку "горбачовської перебудови" в галузі релігії "на традиційно православній Волині" діяли 177 православних об'єднань і 90 протестантських – тобто православна релігійна мережа лише вдвоє переважала протестантську. Все це викликало глибоке незадоволення православного духовенства та церковного активу, їх звинувачення органів влади в потуранні протестантам, спонукало до майбутнього реваншу.

Другий етап вищезгаданих протиріч припадає на час згаданої "горбачовської перебудови", коли протягом 1988-1991рр. православна релігійна мережа зростає майже в 3 рази, а симпатії органів влади всіх рівнів були виключно на боці православних. Одночасно протестантська мережа зростає лише в 1,5 рази, проте й це спричинило до чисельних звернень православної ієрархії до вищих чинників держави, підтриманих політичними колами націонал-радикального спрямування, з вимогою "заборони сектанства", розбудови "державної церкви" тощо. В свою чергу така ситуація викликала стурбованість протестантських організацій, призводила навіть до їх звернень на адреси міжнародних правозахисних організацій щодо порушень принципу релігійної свободи. Проте, вже через кілька років прийшов час "протестантського реваншу", коли настали роки міжправославних потрасів в Україні.

Протягом 90-х років розділене на три гілки православ'я втратило на Волині свою виключну перевагу і в деяких регіонах та містах області протестантські і православні релігійні організації кількісно майже зрівнялися, а в окремих населених пунктах протестантизм став домінуючою релігією. Фактично за ці роки кардинально змінилась конфесійна карта Волині, тут з'явилося ряд нетрадиційних та неорелігійних структур, які почали активно заповнювати конфесійні ніші релігійного соціуму області. В даний час з 1206 релігійних організацій, що діють на Волині 793 припадає на православні і 368 на протестантські, як традиційні, так і новітні, тобто знову склалася кількісна диспропорція, як і наприкінці 80-х років. Але це вже диспропорція іншого змісту ніж 15 років тому.

Проведені нами нещодавно релігієзнавчі дослідження засвідчили парадоксальну картину. У 20-ти вибірково відвіданих нами православних храмах і протестантських молитовних будинках, розташованих у селах географічно протилежних (Горохівському та Камінь-Каширському районах), у звичайні недільні дні на богослужіннях була присутня приблизно одна кількість віруючих – по 40-50 чоловік. В деяких молитовних будинках їх було навіть більше на 10-15 чоловік. Враховуючи більш якісну місіюну спрямованість протестантських структур, активнішу особисту позицію їх вірних, все це свідчить про очевидну суттєву секуляризацію впливу православ'я у нашому регіоні.

Саме ця причина призвела до третього за останні два десятиліття етапу, загострення православно-протестантських протиріч. Зараз особливо чітко проявилась тенденція до наростаючої місіюної конкуренції між згаданими конфесіями. Якщо три роки тому конфлікти між осередками цих деномінацій за право на релігійну і, зокрема місіюну діяльність мали місце лише в двох населених пунктах, у 2000- 5, у 2001 – 9, у 2002 – 13, то за 5 місяців поточного – вже у 6.

Вважаємо, що вищезгадані явища викликані перш за все прагненням православних церков України, між якими відоме протистояння дещо послабилось, зупинити тотальний місіюний натиск протестантських та неорелігійних організацій на своїх вірних та населення тих місцевостей, яке з різних причин ще знаходяться в "без релігійному вакуумі". Крім цього, це свідчить про вже значну заповненість конфесійних ніш в нашому регіоні, що також призводить до посилення місіюної конкурентності. Тут є підстави стверджувати, що ці тривожні тенденції є об'єктивними і будуть невдовзі прогресувати та проявлятимуться не лише на Волині, але й в інших регіонах України.

Одночасно вивчення причин загострення згаданих міжконфесійних протиріч засвідчує ще про одне тривожне явище. Так, суттєвою причиною їх виникнення ще стають

дії окремих представників органів місцевого самоврядування, яких конфліктуючі сторони прагнуть активно залучати до протидії своїм місійним конкурентам. Тим самим порушується конституційний принцип відокремлення церкви від держави. На нашу думку це явище є можливим з наступних причин:

По-перше, залишається суттєвою правова та релігієзнавча некомпетентність частини керівників органів самоврядування, яка викликана перш за все специфікою проблеми, широким спектром представлених в області конфесій та законодавчо обумовленою періодичною ротаційністю кадрів самоврядних структур, де новообраним керівникам потрібно 1–2 роки, щоб розібратись у вищезгаданих питаннях.

По-друге, зберігається ще помітною політична та релігійна заангажованість значної частини керівників органів місцевого самоврядування, спричинена як відповідним рівнем розвитку нашого суспільства, так і передвиборною їх опорою на певні політичні сили та релігійні структури, що переважають в регіоні.

По-третє, це т.зв. “місництво” у діях більшості керівників місцевих рад та їх виконавчих комітетів, які з ряду причин проявляють повну інертність під час вирішення проблем, які виходять за межі опікуваних ними територій.

Враховуючи це суперечливе явище у самоврядних структурах влади, при розв'язанні існуючих православно-протестантських протиріч та подальшій роботі щодо гармонізації державно-церковних відносин у нашій державі, особливо актуальною, залишається необхідність підвищення ролі та дієвості державних органів у справах релігій як в центрі, так і в областях. Тому, на нашу думку, вимагає якнайшвидшого позитивного розв'язання дуже важлива для сьогодення проблема - надання структурам державних органів у справах релігій контрольних функцій, як це передбачено проектом нового Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації”.

По-друге, вже зараз слід посилити відповідну виховну роботу із священнослужителями та активом вищезгаданих конфесій, з метою їх порозуміння на принципах загально-християнських моральних засад, активно залучати їх до таких форм діяльності, що можуть об'єднувати зусилля обох деномінацій, підвищувати обопільну довіру, а отже й послабити місійні протиріччя між ними. Зокрема, такими формами співпраці можуть стати спільні заходи по організації системи духовної освіти, соціально-значущої роботи, переборенню таких негативних явищ в нашому суспільстві, як пияцтво, наркоманія та розпуста. Тут консолідуючу роль має взяти на себе Всеукраїнська рада Церков та Державний комітет України у справах релігій.

Вважаємо, що лише спільний комплекс зусиль Церкви і Держави здатний упередити розвиток у майбутньому чергового глобального загострення міжконфесійних протиріч в Україні.

Петро Гануліч*

ПРОБЛЕМИ ЦЕРКВИ АСД В СУЧАСНОМУ РЕЛІГІЙНОМУ СВІТІ УКРАЇНИ

Ми живемо в час, коли в Україні продовжують вдосконалюватись релігійно-державні, міжконфесійні відносини. Церква АСД на це має своє бачення і від того переживає певні труднощі.

Держава. Держава і Церква різнорідні організації. Вони не повинні ні зливатися воедино, ні підміняти одна іншу. За природою і походженням своєму держава є земним встановленням, інститутом, схваленим Богом. Проте, встановлення це носить швидше вимушений (внаслідок гріха) і тому тимчасовий характер. Держава інститут права, порядку і придушення зла (але не людської волі і свободи).

---

* директор відділу суспільних зв'язків і релігійної свободи Української Уніонної конференції Церкви Адвентистів Сьомого Дня.